

Jancsák Csaba–Matiscsák Attila

Gábor Kálmán (1948–2009)

Szegeden érettségizett a Radnóti Miklós Gimnáziumban, majd a JATÉ-n magyar-történelem-pedagógia szakon tanult, Budapesten szociológiát hallgatott, amiből később egyetemi doktori címet és PhD minősítést szerzett. A szegedi Bölcsészettudományi Kar Szociológia Tanszék alapító tagja volt. A nyolcvanas évektől a társadalmi átalakulás és az ifjúsági korszakváltás témakörben folytatott kutatásokat. Ezen belül kiemelt kutatási területe volt a fiatalok nemzetközi összehasonlító vizsgálata (a magyar és német fiatalok kulturális mintái, a határon túli magyar fiatalok élettervezése és értékorientációi). A kilencvenes évek eleje óta foglalkozott a helyi társadalom és ifjúság helyzetének vizsgálatával, a középosztályosodás, valamint a felsőoktatási életszakasz kérdéseivel. Legnagyobb hatású kutatási témája az ifjúsági kultúra változásait tárta fel, benne a fesztiválózó ifjúság, továbbá a fiatalok fogyasztói és kommunikációs státuszának szisztematikus vizsgálatával. Vezető kutatóként vett részt a legnagyobb ifjúsági vizsgálatokban: Ifjúság2000, Ifjúság2004, Ifjúság2008 (magyarországi) és MOZAIK2001 (határon túli magyar fiatalok). Az Oktatáskutató Intézet, a Felsőoktatási Kutatóintézet és az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet főmunkatársaként végzett kutatásai és tudományos felismerései alapvetően meghatározták a legutóbbi húsz év hazai ifjúságszociológiáját. Az ELTE, az SZTE, a ZSKF, és a BBTE (Kolozsvár) oktatója volt. Alapító elnöke volt az Európai Ifjúsági Kutató-, Szervezetfejlesztő és Kommunikációs Központnak (EIKKA). A Belvedere kiadó *Ifjúsági korszakváltás* című könyvsorozatának szerkesztőbizottsági elnöke, az Erdélyi Társadalom és az Új Ifjúsági Szemle című folyóiratok szer-

kesztőbizottsági tagja volt. Tudományszervezői tevékenységét a Magyar Szociológiai Társaság Ifjúságszociológiai szakosztályának elnökeként is kifejtette.

Elment. Csendesen, szelíden, ahogyan élt. 61 évesen. Az életéről leginkább munkájával beszélt. Tanítványaiiban és kollégáiban, ha visszaemlékeznek rá, mindig ugyanaz a békés, gondolkodó szociológus kutató és tanár, Mester és szellemi partner marad, aki sokszor nagyon lassan és gondolataival versenyezve beszélt, és akinek végtelen lelkesedése a fiatalok iránt töretlen volt. Ez a fiatalok világának mély megértése iránti elkötelezettség – a hivatásként megélt tudomány – tanítványok sokaságát vezette a szociológus-pályára.

Gábor Kálmán egyike volt az olyan ritka tudós elméknek, akik nem négy-fal-ideológusok, de érzékeny receptorokkal és rendkívüli figyelemmel megáldott műhelyteremtő szellemiségek voltak. Újításai, tézisei olykor megosztották a szakmai közéletet, de ifjúságügyi kérdésekben a diskurzusokból sohasem lehetett kihagyni munkáit, ismereteit, eredményeit.

A szívének oly fontos Sziget-kutatás, amely nemzetközileg is széles figyelmet kapott, a hazai ifjúságszociológia egyik legjelentősebb módszertani újítása volt. Az új évezredre ez a kutatás – a széles társadalmi figyelem mellett – az egyik legérdekesebb és legmeghatározóbb ifjúsági vizsgálatává vált.

Gábor Kálmán olyan szociológus volt, aki a kutatása tárgyát, az ifjúságot, nem tárgyasította, hanem érezte. Nem ambíciói voltak, hanem éles kérdései, logikus meglátásai, megérzései és válaszai. Új és rendkívüli alapossággal kidolgo-

zott módszerei a szociológia tudománya iránti végtelen alázatáról és hivatásának olthatatlan szeretetéről tanúskodtak.

Ma az ifjúságkutatás szó itthon egybecseng az ő nevével.

Gábor Kálmán halálával a Mestert, a Tanárt, a Barátot veszítettük el.

Isten Veled, Kálmán!

Gábor Kálmán fontosabb publikációi

- Gábor Kálmán–Vágvölgyi András (1972) *A nagyváros vonzásában*. Budapest: MTA Szociológiai Kutatóintézet. (soksz.)
- Gábor Kálmán–Vágvölgyi András (1974) *A makói társadalom és a művelődés. Kutatási beszámoló*. Szeged, (Várospolitikai füzetek, 3.)
- Vágvölgyi András–Gábor Kálmán (1974) *A kisvárosi fejlődés sajátos útja. Adalékok Makó demográfiai helyzetéhez*. Makó: Városi Tanács, (A Makói Múzeum füzetei)
- Gábor Kálmán (1993) *Civilizációs korszakváltás és az ifjúság*. Budapest: Oktatókutató Intézet. (Kutatás közben. 192.)
- Gábor Kálmán–Mátay Melinda–Kántor Zoltán–Balog Iván (1994) *Az ifjúság és az elit*. Budapest: Oktatókutató Intézet. (Kutatás közben. 202.)
- Gábor Kálmán (2000) *A középosztály szigete*. Szeged: Belvedere Meridionale, (Ifjúsági korszakváltás)
- Gábor Kálmán (2001) *The Island of the Middle Class/ Die Insel der Mittelklasse*. Szeged: Belvedere Meridionale. (Ifjúsági korszakváltás)
- Gábor Kálmán (2002) *A Győr-Moson-Sopron megyei 15–29 éves fiatalok*. Szeged: Belvedere Meridionale. (Ifjúsági korszakváltás)
- Gábor Kálmán–Kabai Imre–Matiscsák Attila (2003) *Információs társadalom és ifjúság*. Szeged: Belvedere Meridionale, (Ifjúsági korszakváltás)
- Gábor Kálmán (2005) *Fesztiválok ifjúsága és a drog*. Szeged: Belvedere Meridionale. (Ifjúsági korszakváltás)
- Gábor Kálmán–Szemerszki Marianna (2006) *Sziget Fesztivál 2005. Az új fiatal középosztály és az élettervezés*. Budapest: Felsőoktatási Kutatóintézet. (Kutatás közben. 270.)
- Gábor Kálmán–Szemerszki Marianna–Tomasz Gábor (2006) *A kétciklusú képzés kezdetei*. Budapest: Felsőoktatási Kutatóintézet.
- Gábor Kálmán (2006) *Kollégisták a felsőoktatásban*. Budapest: Felsőoktatási Kutatóintézet, (Kutatás közben. 272.)
- Gábor Kálmán–Szemerszki Marianna (2008) *Sziget Fesztivál 2007. Az európai fiatalok szigete*. Szeged: EIKKA–MTA Szociológiai Kutató Intézet.
- Gábor Kálmán (2009) *Az ifjúság jövője és a globalizáció kihívásai. A magyar fiatalok és a média nővekvő szerepe*. Doktori dolgozat. Kolozsvár. (Védelem a Babes-Bolyai Tudományegyetem, Politika, Közigazgatás és Kommunikációtudományi Karán 2009. február 28-án.)

